

Pryč z nebezpečné skluzavky

22.ledna 2010

www.lidovky.cz

22.01.2010

Ekonom vysoké školy CEVRO Institut Ladislav Tajovský komentoval pro Lidové noviny strategii Fischerovy vlády pro zlepšení ekonomické situace země.

Jan Fischer si u respektovaného ekonoma Miroslava Zámečnicka objednal tzv. "exit strategy". Cizokrajný název je vysvětlován samotným premiérem jako z nouze ctnost, neboť údajně není znám adekvátně výstižný český ekvivalent.

Přitom ani angličtiny neznalý jedinec nemůže mít při pohledu na základní kontury dotčeného materiálu, tak, jak je zatím prezentován, nejmenší pochyby o tom, že výstižných názvů náš mateřský jazyk přímo nabízí hned několik - například "úniková strategie". Tedy nic zvukomalebného a nadějeplného, unikat se dá třeba hrobníkovi z lopaty a to se neposlouchá moc dobře.

"Exit strategy" má být dle medializovaného zadání materiál, který budoucím vládám nastíní možnosti, jak českou ekonomiku vymanévrovat z nebezpečné skluzavky, na níž se již nějaký ten pátek nachází. Jde o scénář, kdy únik bude ještě možné plánovat, o snahu zabránit tomu, aby se z relativně řízeného procesu, jakým únik z definice je, stal bezhlavý a zoufalý útěk.

Co zatím o Zámečnickem zpracovaném výhledu víme, poměrně jednoznačně ukazuje, že nás nečekají nijak šťastná léta a že se budou platit dluhy, které podle mnohých nikdy být spláceny neměly, neboť se o žádné dluhy nejednalo. Je však také bohužel zřejmé, že ani jeden z nastíněných scénářů se nechystá jít ke kořenům problémů, které už pomalu začínají probublávat na povrch.

Vstupujeme do krize státu Krev, pot a slzy, které nám vlády v následující dekádě budou nabízet, zmizí do ztracena, pokud si neuvědomíme jednu prostou, ale zásadní věc - to, do čeho vstupujeme, je otevřená "krize státu". Nepůjde o selhání trhu, které vyřeší další či lepší regulace, osvícenější vláda, více peněz ze státního rozpočtu té či oné kapitole či úspěšné tažení proti korupci. Čekají nás systémové problémy, které mohou být vyřešeny pouze systémovými opatřeními.

Prožijeme si krizi, jejímž hlavním projevem bude stále větší neschopnost státu a jeho institucí na nejrůznějších rovinách dostát svým závazkům vůči vlastním občanům. Ekonomický pokles poslední doby demaskoval neudržitelnost hospodářsko-politického systému, který, nahlíženo prizmatem západních ekonomik jako celku, na první pohled zajišťoval prosperitu několika posledních desetiletí. Řešení, která nám jsou v Zámečnickově materiálu postupně předkládána, však systémová nejsou. Spočívají zjednodušeně řečeno v přiznání státu, že není schopen nadále poskytovat poptávané služby za dosavadní cenu a že si musíme připlatit. Regulační poplatky ve zdravotnictví nejsou ničím jiným. Nejrůznější podoby mýtného plní stejnou úlohu v oblasti dopravní infrastruktury. Další na řadě je školství a velmi rychlé zavedení obecné a plošné spoluúčasti v této oblasti (kdo má zájem, může se s autorem těchto řádků vsadit). Málokdo už otevřeně zastírá nezbytnost podobných opatření ve sféře státem administrovaného důchodového systému. Vždy jde o sféru, kde si stát jako poskytovatel služeb legislativně zajistil monopol či dominantní postavení a tím zlikvidoval konkurenční prostředí. Navrhovaná řešení se přiznaně zaměřují pouze na hledání zdrojů většího objemu peněz, které ze soukromých zdrojů přitečou do již existujícího systému. Sledujeme prohlubující se propast mezi příjmy a výdaji státu. Zkušenosti z minulosti bez výjimky ukazují, že jestliže se nám podaří současnou situaci vyřešit prostřednictvím navrhovaných - byť i dlouhodobých - opatření, pak se něco podobného bude s železnou pravidelností a s rostoucími celkovými náklady opakovat.

O čem se veřejná debata nevede Chceme-li provádět systémovou léčbu stále méně funkčního organismu moderního státu v českém provedení, pak je zcela nezbytné omezit objem prostředků protékajících přes tzv. veřejné rozpočty, tedy snížit míru přerozdělování. To v současné situaci znamená nehledat nové zdroje prostředků, ale pokoušet se najít způsob, jak se stávajícími zdroji vystačit. O tom se bohužel veřejná debata nevede a ani "exit strategy" k ní podle všeho nepřispěje.

Jde ve stávající situaci o mimořádně obtížný úkol, ale bez jeho vyřešení se budou nohy české ekonomiky propadat stále hlouběji do bahna a my všichni budeme mnohem chudší (nebo chcete-li méně bohatí), než bychom mohli být.

Na začátek zkusme politikům i těm, kteří jim radí, jak snížit míru korupce spojenou s veřejnými zakázkami, položit jednoduchou otázku - proč by měla být i nadále stavba silnic a dálnic financována výhradně či zejména z veřejných zdrojů? I odtud můžeme začít rozmotávat klubko krize, do níž se český stát dostal.

Lidové noviny, 22. ledna 2010